

Over regels, moed en gezamenlijke wijsheid (Ton Bruining)

Met zijn workshop 'Over regels, moed en gezamenlijke wijsheid' in het onderwijs ging Ton Bruining in op het vierde principe van Pedagogische takt, leraar zijn binnen een team. In het eerste stukje van zijn bijdrage ging hij in op het belang van aandacht voor de organisatie als context waarin praktische wijsheid tot ontwikkeling komt. Wouter Sanderse had daar in zijn inleiding al aandacht aan besteed.

De ontwikkeling van praktische wijsheid is gebaat bij:

- het gebruik van goed gekozen instrumenten,
- de dialoog met belanghebbenden
- een bewustzijn van de omgeving
- vrijmoedige onderwijsmensen

Er wordt geklaagd over bureaucratie, terwijl bureaucratie ook heel veel heeft gebracht. Volgens Bruining is het van belang dat onderwijsmensen zelf betrokken zijn bij de ontwikkeling van regels, leidende principes en de verdeling van rollen en taken om in de onderwijspraktijk voor goed werk te kunnen zorgen. Bruining ziet de leraar als een frontliniewerker die in de loopgraven van het onderwijs twee keuzes heeft: Je afsluiten en overleven, waarbij het gevaar is dat het 'stille weten' – dat is de impliciete vakkennis van de leraar - kan worden tot 'stille onwetendheid'. Of met collega's samenklonteren op verschillende relevante thema's en gezamenlijke wijsheid ontwikkelen. Dat samenklonteren is niet eenvoudig. Zeker niet nu de wereld een 'global village' is geworden. En iedereen die in scholen werkt aan de vraag hoe je vanuit een familiecultuur tot een professionele cultuur komt weet dat het om moed vraagt om je als professional uit te spreken. Dat vrijmoedig spreken vraagt ook om het vermogen van collega's en leidinggevenden om vrijmoedig naar je te luisteren. Bruining wijst erop dat je je niet moet laten verblinden door een valse romantiek van samenwerking. Samenwerking is voor de meeste mensen moeilijk. Het is helemaal ingewikkeld om ruimte te creëren om regels, inzichten en principes te heroverwegen. Niet voor niks noemen we zo'n ruimte de plek der moeite. Daar ga je gesprekken aan die je liever uit de weg gaat. Om praktische wijsheid te ontwikkelen mag het onderwijs volgens Bruining gezelliger worden. Dat betekent dat onderwijsmensen zich nog meer als 'gezellen' gaan gedragen. Gezellen in het onderwijs zijn mensen die actief bijdragen aan het floreren van gezelschappen waarin op basis van ambachtelijkheid, leerzame wrijving en zorgzame betrokkenheid onderwijs gestalte krijgt, onderwijs dat werkt, dat deugt en dat deugd doet. Bruining wijst erop dat alleen de vraag stellen of onderwijs werkt heel gevaarlijk is. Een atoombom werkt ook.

Met een verwijzing naar zijn eigen onderzoek wees Bruining erop dat gezelligheid ervoor kan zorgen dat 'dissonantie' in teams - teams waarin de leden met de rug naar elkaar toe staan - via de ontmoeting en gezamenlijke "jazzy wijsheid" resonantie kan worden – teams waarin de leden elkaar raken, inspireren en bewegen. Voor zijn workshop koos Bruining voor een werkvorm die ook terugkwam in het slotakkoord van Bart van Rosmalen en Anouk Saleming: Welk gezelschap was belangrijk voor de ontwikkeling van jouw praktische wijsheid? De deelnemers bevroegen iemand uit hun midden. Daarbij was het mooi dat niet alleen gevraagd werd: Wat had jij eraan? Maar ook: wat had de ander eraan? En: wat betekent dat voor de kinderen?